

Aan de lezer

In het meinummer besteedt *Historisch Nieuwsblad* vanwege 4 en 5 mei altijd veel aandacht aan de Tweede Wereldoorlog. Deze keer gaat het Dossier erover. Antoine Verbij schrijft over de verdrijving van de Duitsers uit Polen tussen 1944 en 1950, nog steeds een heikel thema in de Pools-Duitse verhouding. Het artikel over Dolle Dinsdag is gebaseerd op nieuw archiefmateriaal uit het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie. De auteur, Bas Kromhout, is met ingang van dit nummer toegetreden tot de redactie. Ook in het Nieuws, Boeken en Gezien vindt u informatie over de Tweede Wereldoorlog.

Beatrice de Graaf en Maarten van Riel reconstrueren de deelname van Hansina Uktolseja aan de gijzeling van de trein bij De Punt in 1977. De Molukse Uktolseja kwam hierbij om het leven. Op basis van gesprekken en archiefonderzoek brengen de auteurs nieuwe feiten naar voren.

Verder wil ik u erop wijzen dat op Hemelvaartsdag 1 mei *Historisch Nieuwsblad* de Finale van de Grote Geschiedenis presenteert op televisie (zie pagina 81). Aan de voorronde die in de speciale *Geschiedenis*krant stond deden maar liefst 4000 mensen mee. Lees meer op www.gqg.nl.

Frans Smits

NIOD mogelijk naar Den Haag

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) moet bezuinigen, en dat heeft wellicht pijnlijke gevolgen voor het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD). Mogelijk moet het instituut zijn prestigieuze pand aan de Amsterdamse Herengracht verlaten. *door Sander Heijne*

Het NIOD is het bekendste instituut van de KNAW. Samen met de andere KNAW-instituten zal het een bijdrage moeten leveren aan een door Den Haag opgelegde bezuiniging van jaarlijks 5,5 miljoen euro. Theo Mulder, directeur Onderzoek van de KNAW, hoopt dat dit kan zonder de kerntaken van de instituten te schaden: 'We streven ernaar op een slimme manier geld te besparen, zodat het onderzoek zo min mogelijk wordt getroffen.'

De voorkeur lijkt uit te gaan naar het onderbrengen van meerdere instituten in één gebouw. Een mogelijkheid is het NIOD en het Meertens Instituut in te laten trekken bij het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam. Er is ook een variant waarin de geesteswetenschappelijke instituten van de KNAW naar Den Haag of Leiden moeten verhuizen. Volgens Mulder kunnen niet alleen huisvesting

en technische voorzieningen hierdoor goedkoper worden, maar komen er zo ook meer mogelijkheden tot samenwerken. Mulder wil de samenwerking tussen KNAW-instituten onderling en met andere partijen stimuleren om nieuw onderzoek te bevorderen.

Mulder: 'Het is absoluut niet de bedoeling om te bezuinigen op geesteswetenschappelijk onderzoek. We zouden daar juist meer in willen investeren. Daarom moeten we goed bekijken hoe we meer kunnen doen met minder geld.'

De betrokken instituten staan positief tegenover Mulders voornemen om geen geld bij onderzoek weg te halen. Toch ziet het NIOD niets in de voorgestelde plannen. NIOD-directeur Marjan Schwegman: 'Wij denken dat er andere mogelijkheden zijn voor kostenbesparingen, die nog beter onderzocht moeten worden. Zo zou je kunnen denken aan de centrale dienstverlening van de KNAW of aan bezuinigingen op het programma van de KNAW om hoogleraren vrij te maken voor onderzoek.'

Verder relativeert Schwegman de voordelen van de plannen. Tegen samenwerking met andere KNAW-instituten heeft ze geen bezwaar: 'De onderlinge verhoudingen zijn goed. Het zijn voor ons alleen niet de meest voor de hand liggende partners. Wij doen veel samen met universiteiten, overheden, herdenkingsorganisaties en buitenlandse wetenschappelijke instituten.' Over de verhuizing is ze minder te spreken. 'Wij hebben een belangrijke maatschappelijke functie. In een KNAW-pand zouden particulieren ons niet meer kunnen vinden. Bovendien zijn we nu juist door onze zelfstandige huisvesting goed in staat externe onderzoeksgelden aan te trekken.'

Mulder is niet ongevoelig voor dit argument. Maar ten opzichte van de andere instituten vindt hij de hoge huur van het NIOD-pand moeilijk te verantwoorden in tijden van bezuiniging. Hij beklemtoont dat er geen sprake zal zijn van gedwongen samenwerking tussen de instituten. 'Daar waar samenwerking mogelijk is proberen we die te stimuleren, maar hun onafhankelijke posities zijn niet in het geding.'

Het IISG en het Meertens Instituut maken zich dan ook geen zorgen. Volgens Hans Bennis, directeur van het Meertens, heeft het bundelen van krachten vooral voordelen. 'Onze individuele merkmaken zijn sterk. Kostenbesparingen door gezamenlijke huisvesting en technologische investeringen lijken mij nuttig. Ik ben er niet bevreesd voor dat dit uiteindelijk tot een fusie zal leiden. We doen het goed, dus het zou erg dom zijn om ons op te laten gaan in één groot instituut.'

De in april aangestelde directeur van het IISG Erik-

Jan Zürcher sluit zich bij Bennis aan. Wel houdt hij er rekening mee dat de investeringen die gedaan moeten worden om de verschillende instituten centraal te huisvesten ten koste kunnen gaan van het onderzoeksbudget. Mulder kan dit niet uitsluiten. 'Om dat te voorkomen zou een eenmalige subsidie voor de kosten van de reorganisatie ons veel waard zijn.'

Vooralsnog is er niets definitief besloten. Dat de bezuinigingen grote gevolgen kunnen hebben die vooral bij het NIOD op weerstand stuiten is duidelijk. Voorlopig gaat Schwegman ervan uit dat de KNAW de zelfstandige positie en behuizing van het NIOD respecteert. 'We gaan nog niet de barricade op. Maar we zijn al wel begonnen met het mobiliseren van steun voor het geval dat.' Het NIOD heeft inmiddels gesproken met burgemeester Job Cohen, die het instituut graag voor de stad wil behouden.

Het prestigieuze pand van het NIOD aan de Amsterdamse Herengracht

Foto NIOD

advertentie

HISTORIZON
... ontdek het verleden

Ervaren reisleiding
 Het Verleden beleven
 Korte historische reizen
 Eropuit naar het verleden
 Cultureel historische excursies

3 - daagse reis naar Ieper met J.H.J. Andriessen

Deze reis staat geheel in het teken van de Eerste Wereldoorlog en de gebeurtenissen die zich 90 jaar geleden in en rond het Begische plaatsje Ieper afspeelden. Een volledig programma is aan te vragen via onderstaande gegevens.
 De reis zal plaatsvinden van 21 t/m 23 mei 2008.

Vraag nu onze gratis brochure met historische reizen en dagtochten aan via onderstaande gegevens.

WWW.HISTORIZON.NL

Historizon • Antwoordnummer 10020
 2740 VB Waddinxveen (postzegel is niet nodig)
 T 0182 636020 • info@historizon.nl